

Högt spel

Beslutsfattande under Kashmirkrisen 2001-02

Abstract

In this thesis I study the events of the so called Kashmir crisis which took place during New Year 01-02 and continued for about 10 months. The Kashmir crisis is a military standoff situation between India and Pakistan. The events of this standoff were very dramatic and I try to analyze the events using theories in the discipline of decision-making in international relations. The theories I use are based on the evoked set theory and theories about how decision-makers learn from history. By using these theories I try to make sense of a unique situation in international relations and conflicts. The empirical material consists of books, journal papers and newspaper resources.

Keywords: India, Pakistan, Kashmir, decision-making, evoked set, standoff, crisis

Words: 9986

Innehåll

1	Inledning	2
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.2	Disposition	3
1.3	Förkortningar.....	4
2	Metod	5
2.1	Metod och teori	5
2.2	Avgränsningar	6
2.3	Material och källkritik.....	6
3	Bakgrund	8
3.1	Konfliktens bakgrund	8
3.2	Statssponsrad terrorism	9
3.3	Tidigare krig och konflikter	10
4	Kashmirkrisen	12
4.1	Attentatet	12
4.2	Eskalering.....	12
4.3	De-eskalering	14
5	Teori och analys	16
5.1	Val av teori	16
5.2	Evoked set	18
5.2.1	Teoretiska hållpunkter.....	18
5.2.2	Analys.....	19
5.3	Lärandeprocesser.....	21
5.3.1	Teoretiska hållpunkter.....	21
5.3.2	Analys.....	23
6	Sammanfattning och slutsats	26
6.1	Sammanfattning	26
6.2	Slutsats	26
7	Referenser	28

1 Inledning

1.1 Syfte och frågeställning

I december 2001 utfördes ett terrorattentat mot Indiens parlament. Denna händelse fick stora konsekvenser i regionen. Den pakistanska regimen hade sedan deras statskupp 1999 utökat sitt stöd till terrorister och rebeller i det omtvistade Kashmirområdet. Detta gjorde att Indien beskyllde Pakistan för inblandning och en stor militär operation påbörjades där båda länderna mobiliserade sina arméer. Den militära standoffsituation som skapades varade i flera månader och har fått många namn, jag väljer i denna uppsats att kalla den kashmirkrisen.

Jag har valt att inrikta mig på denna kris för att genom två teorier försöka förstå händelseförloppet under de månader som krisen ägde rum. Jag kommer att inrikta mig på beslutsfattandet under krisen och använda mig av teorier som ämnar förklara agerandet som dels ledde fram till krisen och dels agerandet när krisen var ett faktum.

Det finns många teorier som ämnar förklara beslutsfattarens agerande under pressade situationer och jag kommer använda mig av två väl beprövade teorier som behandlar beslutsfattande på olika sätt vilka utgår från olika tidsperspektiv. Den första teorin jag använder i min analys är evoked set som ämnar förklara agerande genom att titta på händelser och uppfattningar inom en kortare tidsperiod. Evoked set behandlar dramatiska eller på annat sätt starka upplevelser och intryck hos beslutsfattare. Dessa upplevelser ligger sedan till grund för att beslutsfattare förväntar sig och drar snabba slutsatser när en liknande händelse ser. Som beslutsfattare skapar man förutfattade meningar och drar paralleller till händelser som inträffat upprepade gånger inom den nära samtiden.

Den andra teorin jag kommer använda för att försöka förstå förloppet ligger inom området för lärandeprocesser och historiska händelser. Denna analys utgår från ett längre tidsperspektiv och kan stå i kontrast till den mer komprimerade tidsaspekten hos evoked set. Denna teori utgår från att agerandemönster byggs upp under längre tid och att man lär sig av historien och liknande händelser längre tillbaka. Den behandlar även upprepade händelser som ger större material för en beslutsfattare att använda i pressade situationer.

Genom att använda dessa två teorierna vill jag undersöka vilka indikationer på beteenden som infinner sig i det material jag kommer studera. Genom att titta på uttalanden och det händelseförlopp som ägde rum kommer jag leta efter indikatorer för båda teorierna för att se om det går att dra någon slutsats om hur det går att förklara krisen. Förklaringskraften hos teorierna kan visa sig vara olika eller så kan olika skeden under krisen förklaras med olika teorier.

Jag syftar inte till att åstadkomma någon generalisering då det kan visa sig svårt då fallet handlar om en relation mellan två stater som är speciell ur många hänseenden. Det är en mycket speciell situation som utspelar sig under

tidsperioden jag har valt att studera och det är ett väldigt speciellt förhållande som råder mellan staterna i fråga.

Det som gör fallet intressant att analysera är att genom vedertagna teorier inom beslutsfattande försöka förstå ett händelseförlopp och en situation som är så unik. Att en så stor konflikt mellan kärnvapenstater bröt ut genom ett terroristattentat och att en ännu större lyckades undvikas är ett område som jag tycker är värt att studera närmare och genom att förklara den genom de teorierna jag använder syftar jag att öka förståelsen för fallet och situationen i allmänhet och beslutsfattandet i synnerhet. Det finns många dimensioner inom fallet som leder till att jag valt att försöka förklara det genom teorier inom beslutsfattande. Dels finns en dimension av hur stater kan agera mot statsfinansierad terrorism och hur man kommer till ett läge där man inte ser någon annan utväg än att påbörja förberedelser för militära operationer. Dels finns det tidigare agerandet mellan två länder som känner till varandras agerandemönster mycket väl. Som en extra faktor behöver båda staterna ta hänsyn till varandras kärnvapenarsenaler.

Min frågeställning blir som följer: *Kan beslutsfattandet under den s.k. Kashmirkrisen förstås genom evoked set teori och/eller teori för lärandeprocesser ur ett historiskt perspektiv?*

1.2 Disposition

Jag har valt att i ett inledande kapitel gå igenom frågeställningen och syftet med uppsatsen samt att förtydliga de förkortningar som kommer finnas i texten.

Det efterföljande kapitlet görs en genomgång av metoden som kommer användas och vilka avgränsningar jag har gjort. Jag kommer också introducera teorin och premisserna för materialinhämtning och användning.

När de inledande kapitlena är färdiga kommer ett kapitel där bakgrunden till konflikten förklaras och där genomgångar görs av problematiken som förelåg vid tiden för kashmirkrisen. Jag går här även igenom de tidigare krigen som ägt rum för att sätta den övergripande konflikten i perspektiv.

Jag kommer efter detta att gå igenom mitt studieobjekt mer ingående och redogöra för händelseförloppet under kashmirkrisen.

När jag sedan kommer till teori- och analysdelen gör jag först en genomgång av olika teories relevans och varför jag valt de som jag använder. Efter det beskriver jag teori och gör analys på ett ganska sammankopplat vis där det inte finns en separat teoridel för all teori och sedan en analysdel; jag gör istället så att den relevanta teorin används vid analys direkt.

I den avslutande delen går jag igenom en sammanfattning och slutsatser för att se vad jag kommit fram till.

1.3 Förkortningar

- ISI = Inter-services Intelligence
- CIA = Central Intelligence Agency
- LoC = Line of Control
- LeT = Lashkar-e-Taiba
- JeM = Jaish-e-Muhammad

2 Metod

2.1 Metod och teori

Den metod som jag har tänkt använda mig av kommer att bestå av en teorianvändande fallstudie. Jag har valt att använda fallstudien som metod då denna passar bäst för att undersöka mitt problem. Det som gjort att jag valt just denna typen av studie är just att detta är en situation som är intressant i en närmare analys. Fallstudie fungerar bra som ett sätt att kunna göra detta. Det som är viktigt i min undersökning är inte ett jämförande av många fall utan att kunna skapa en uppfattning av vad som kan förklara händelser som sker i reaktion till, och med orsak av konflikten som föreligger mellan länderna Indien och Pakistan. (Esaiasson; Gilljam; Oscarsson; Wängnerud 2007: 42-43)

För att utföra min analys kommer jag att använda mig av processpåring. Detta innebär att jag kommer leta efter indikationer i händelseförloppet som kan förklaras med hjälp av mina teorier. Processpåring fungerar bra som metod för en fallstudie vilket gör att det är rätt väg att gå för min uppsats. Det skall inte vara en extensiv jämförande studie utan en studie av ett specifikt och speciellt fall.

I mitt fall blir det en fråga om ifall teorierna stämmer vad är då att förvänta sig av händelseförloppet. Det blir alltså en analys av olika material som tidningsartiklar, uttalanden och militära strategier för att kunna avgöra om teorierna kan hjälpa till förståelse inom olika skeden. Vilka beteenden och beslut som kan förekomma enligt teorierna blir centralt. Genom att fastställa vad de båda teorierna kan få för utfall kan jag sedan försöka spåra detta utfall i mitt material. Det handlar alltså om att kartlägga vilken typ av agerande och vilka uttalanden som kan förväntas enligt teorierna och sedan leta efter indikationer på dessa. (Teorell; Svensson 2008: 247-248)

Jag kommer att utgå från ett positivistiskt synsätt då detta problem handlar om att analysera en händelseutveckling och det kan vara svårt att problematisera denna utveckling utifrån andra vinklar än den materialet ger. Ur materialhanteringssynpunkt blir det även lättare att ta vara på det material som jag inhämtar. Detta då det inte behöver problematiseras eller analyseras utifrån separata kriterier utan kan användas som underlag för min uppsats genom att det är vetenskaplig forskning som beskriver verkliga företeelser och inte något annat. (Marsh; Furlong 2002: 22-23)

Undersökningen kommer att bedrivas som en empirisk analys där den syftar till att beskriva hur något är och inte hur något bör eller kan vara. Eftersom de observationer som jag ämnar göra baserar sig på de data som jag kommer samla in kommer jag inte lägga egna värderingar på beslut eller ageranden. Det är väldigt svårt att göra en normativ studie av denna konflikt då den inte är avslutad och det därför blir svårt att bedöma hur något borde hanteras då det dels skulle kräva en väldigt djupgående analys för att kunna uttala sig, dels då det man kommer fram

till kan visa sig felaktigt i ett senare skede. Det är heller inte att föredra en konstruktiv studie, mycket p.g.a. samma faktorer som för en normativ. Det är därför mest fördelaktigt med en empirisk analys som ämnar till att så objektivt som möjligt visa på svårigheter i konflikten och förklara det beteende som finns. (Hollis 2011: 45-46)

Jag kommer använda mig av teorier som behandlar beslutsfattande utifrån rådande förhållanden vilket påverkar den uppfattning beslutsfattare har av ett visst skeende. Jag kommer också använda teorier om lärandeprocesser och hur beslutsfattare lär sig av historien och tidigare konflikter. Dessa teorier kommer jag att applicera på det händelseförlopp som var under Kashmirkrisen för att förklara händelserna utifrån dessa teorier.

2.2 Avgränsningar

Jag har valt att avgränsa min uppsats till relationen mellan Indien och Pakistan för att sedan avgränsa ytterligare till att enbart rikta in mig på vad jag väljer att kalla Kashmirkrisen. Då jag vill titta på hur stater reagerar på provokationer och hur beslutsfattande sker under pressade situationer anser jag att den krisen är lämplig och det finns en intressant utveckling från ett terrordåd i Indien till en kraftuppvisning mellan två väldigt stora stater. Det finns även tydliga tidsavgränsningar för när situationen startade till den slutade vilket förenklar arbetet. Att Kashmirkrisen utspelade sig efter 1998 är också en fördel för arbetet då båda länderna vid denna tidpunkt hade kärnvapen vilket skapar en ytterligare dimension sett från de konsekvenser krisen kunde få. Jag väljer också att avgränsa mig till det militära händelseförloppet mellan staterna och inte titta på hur den inhemska diskussionen fördes eller vilka händelser som skedde vid sidan av. Beslutsfattandet och händelseförloppet efter terrorattacken är alltså det jag kommer lägga fokus på.

2.3 Material och källkritik

Materialet som kommer att användas i denna uppsats kommer främst bestå av tidningsartiklar, uttalanden och beskrivningar av händelseförlopp och konflikter. Litteraturen som används kommer främst bestå av böcker för att fastställa och tolka de teorier jag kommer arbeta utifrån. Detta kan handla om kurslitteratur men kommer till stor del att vara teori om hur beslutsfattande sker i internationella relationer och vad som påverkar detta beslutsfattande.

För att redogöra för hur situationen har uppstått och hur den utvecklats kommer jag främst att använda mig av vetenskapliga studier inom området och kronologiska genomgångar för att utifrån detta skapa en tydlig bild av vad som egentligen hände under dessa månader. För att visa de uttalanden och retoriken bakom besluten kommer jag använda tidningsartiklar och annat material ur massmedia. Massmedialt material visar sig dock relativt svårt att hitta då situationen jag arbetar med utspelade sig mellan vintern och hösten 01-02 vilket

gjorde att den inte blev så medialt uppmärksam efter som den låg nära tiden för 11 september-attackerna och kriget i Afghanistan.

Vad gäller källkritik så måste jag vara uppmärksam på att det kan finnas en viss subjektivitet i det material som jag kommer arbeta med. Denna subjektivitet kommer av att mycket av det som skrivs inom området för relationen mellan Indien och Pakistan skrivs av de som bor i något av länderna. Detta kan leda till att man medvetet eller omedvetet är partisk i sitt skrivande och inte framför den fakta som finns på ett objektiva sätt.

Det är också viktigt att på ett så bra och oberoende sätt som möjligt hitta den kronologiska ordningen för händelserna då detta är grundläggande för uppsatsen som till stor del tittar på agerande och reagerande under en skarp situation.

3 Bakgrund

3.1 Konflikten bakgrund

Konflikten mellan Pakistan och Indien har till stora delar sina rötter i den konflikt som föreligger om området Kashmir. Från Indiens perspektiv har området tillhört landet sedan den kashmirska härskaren ingick ett avtal om att området skulle bli en del av Indien 1947. Från Pakistans perspektiv anses detta avtal vara odemokratisk och illegalt. Detta har skapat en konflikt inte bara i Kashmir utan även på större skala länderna emellan. Kashmir är ett delat område med en pakistansk och en indisk del. Båda länderna hävdar suveränitet över hela området. Man har i och med detta från Pakistans sida gett stöd åt de frihetskämpar eller terrorister i området beroende på vems perspektiv man ser det från. Att Pakistan använder och stödjer dessa grupper anses vida känt även om de själva endast erkänner visst ideologiskt stöd. Detta skapar stora konflikter när Indien utsätts för terroråd då man genast skyller på pakistanska staten och håller dem ansvariga (Kapur 2005: 136-138). Ända sedan länderna blev självständiga från Storbritannien 1947 har det pågått stora konflikter. De har redan befunnit sig i tre stora och två mindre krig med varandra och man har hela tiden rustat upp sina militära förmågor mot varandra. Båda länderna besitter med största sannolikhet kärnvapen sedan testsprängningar gjorts 1998. (Harshe 2005: 47)

Det som ytterligare försvårar konflikten är den religiösa faktorn. Det finns i två stora religioner som kolliderar. I Indien är hinduism den religion som majoriteten av befolkningen tillhör medan det i Pakistan är en muslimsk majoritet. Detta har skapat två olika typer av statskick och skilda värderingar i länderna.

Indien och Pakistan har byggts upp olika sedan de blivit självständiga. Pakistan är en stat uppbyggd på religiösa grunder där islam är den företrädande religionen. Man separerar muslimer och hinduer då man anser att de inte kan samexistera. Indien har dock anammat ett multikulturellt samhälle där man inte ser någon nytta i att separera folkslag och religioner. Det som skett i Indien är istället att religionerna har polariserats och den muslimska minoriteten i landet upplever sig som hotad och försöker då skydda sig från detta hot. (Sridharan 2005: 114)

I både Pakistan och Indien lägger man stora mängder pengar på militära medel, för att möta den andras upprustning. Detta har länge pågått men ingen har kommit närmre sitt mål där man ensam har kontroll över Kashmir. Pakistan spenderade under 90-talet mer resurser på militären än på hälsa och utbildning tillsammans. Indien hade inte riktigt samma förhållande men lade runt 65 % av resurser på militära medel relativt dess sammanlagda utgifter för hälsa och utbildning. (Mutahir 1998: 137-138)

3.2 Statssponsrad terrorism

Den statssponsrade terrorismen som finns i Kashmir har sina rötter i det Sovjet-Afghanska kriget under 1980-talet. Det var under denna period som den pakistanska underrättelsetjänsten Inter-Services Intelligence (ISI) först fick erfarenhet av att styra och föra asymmetrisk krigföring. Amerikanska Central Intelligence Agency (CIA) stödde den afghanska motståndsrörelsen genom att låta Pakistans underrättelsetjänst träna och utbilda afghanska motståndsmän.

När kriget mellan Sovjet och Afghanistan tog slut 1989 började ISI inrikta sig på Kashmir och att börja använda sin expertis för att skapa obalans i konflikten med Indien. Man kunde använda sig av överblivna vapen som USA hade bidragit med och förflytta resurser till rebellerna som befann sig i Kashmir. ISI använde även gamla kontakter för att övertala gamla Mujaheddin från Afghanistan att ansluta sig till rebellerna i Kashmir för att föra jihad mot Indien. (Ganguly 2006: 313-314)

Från början hade Pakistan stött grupper som var för ett självständigt Kashmir men efter att det växte fram en större och starkare mängd grupper som var pro-pakistanska så ändrade man inställning och drog tillbaka sitt stöd för de grupper som proklamerade självständighet.

Det indiska svaret på våldet har hela tiden varit att sätta hårt mot hårt och man har sedan början av 1990-talet haft en stor mängd soldater stationerade längs gränsen i Kashmir. Både polis, paramilitär och militära trupper har stationerats i regionen och har haft som uppgift att leta upp och oskadliggöra rebeller, terrorister och deras baser. De skall stävja våld både genom att bekämpa existerande grupperingar i det indiskkontrollerade Kashmir och att förhindra att ytterligare grupper kan ta sig in från det pakistanskontrollerade området av Kashmir. (Ganguly 2006: 314)

Från Indiens sida upprättade man s.k. säkra zoner och metoder för att finkamma den svåra terrängen i jakten på fienden. Man har stängt igen gränserna i försök att förhindra ytterligare intrång i regionen. Man har även upprättat ett stort nätverk av informatörer och miliser som hjälper den indiska sidan att bekämpa de pakistansk backade rebellerna.

Under årens lopp har det varit många mindre konfrontationer mellan indisk och pakistansk militär. Detta har många gånger tagit formen av artilleribeskjutning av indiska gränspositioner. Anledningarna till att den pakistanska militären har beskjutit mål i gränsområdet har till stor del varit att skapa tillfälle för pakistanskbackade rebeller att smyga sig in i det indiska Kashmir. Pakistans militär har helt enkelt bombat för att hålla indiska gränsposter upptagna. Den taktik fungerar även som ett sätt att ifrågasätta legitimiteten bakom the line of control (LoC) som de facto är gränsen men genom att inte respektera detta som en gräns kan Pakistan hålla den från att bli de jure vilket har setts som en lösning på många av problemen i området. (Ganguly 2006: 315-316)

3.3 Tidigare krig och konflikter

Relationen mellan Pakistan och Indien har som nämnts tidigare alltid varit fylld av konflikter. Jag kommer här gå genom de fyra större konflikterna som ägt rum sedan 1947.

Det första kriget bröt ut omedelbart efter självständigheten för de båda staterna. När självständigheten från Storbritannien blev ett faktum 1947 var det en stor mängd mindre områden som skulle ansluta sig till antingen Pakistan eller Indien. För de flesta områdena blev detta ett enkelt beslut som baserades på olika geografiska och demografiska faktorer. I Kashmir blev det dock problematiskt. Området styrdes av en hinduisk maharaja men majoriteten av befolkningen var muslimer. Pakistan tyckte således att detta strategiskt viktiga område borde tillhöra deras nya muslimska stat. Indien, maharajan och större delen av befolkningen ville dock till att området skulle vara indiskt. Efter att frustrationen i området ökade bröt i oktober 1947 ett uppror ut bland muslimska pro-pakistanska stammar och klaner. Dessa fick inom ett par veckor stöd från Pakistans armé. Pakistan hade initialt stora framgångar och tillslut bad maharajan Indien om hjälp. Indien var villigt att hjälpa till om Kashmir lovade att tillhöra dem hädanefter vilket Kashmirs ledning gick med på och kriget var ett faktum. Kriget spred sig och fördes på flera fronter länderna emellan. Kriget tog slut den 1:a januari 1949 efter ingripande från det nystartade FN. I och med detta vapenstillestånd skapades den temporära gränsen Line of Control (LoC) vilken fortsätter ligga till grund för konflikten även idag. (globalsecurity.org [1])

Nästa stora konflikt kom 1965 då Pakistan ville ta tillfället i akt efter Indiens nederlag mot Kina tre år tidigare. Från pakistanskt håll fanns uppfattningen att Indien varken skulle vara villiga eller kapabla till att stå emot ett snabbt anfall i Kashmir. Det fanns en rädsla för den ökande integrationen som Indien genomförde på sin sida av LoC och en uppfattning om att den lokala befolkningen var missnöjd med det indiska styret. Dessa anledningar ledde till att runt 30 000 pakistanska soldater den 5:e augusti 1965 korsade LoC förklädda till lokalbefolkning och utan en krigsförklaring från pakistanskt håll. Indiska myndigheter fick uppgifter om detta genom informatörer och civilbefolkningen och sände i sin tur trupper till den pakistanska sidan. Till en början utspelade sig striderna inom Kashmir men i september eskalerade båda sidorna till att slå mot mål i andra delar av länderna. Läget hade den 22:e september blivit stillastående och båda sidor gick med på en FN förhandlad vapenvila. Kriget fick sitt officiella slut i januari 1966 då man undertecknade Tashkent-deklarationen. Konflikten gav ingen vinnare och resulterade i status quo ante bellum. (globalsecurity.org [2])

Det dröjde inte länge till nästa konflikt uppstod år 1971. Anledningarna till detta krig skilde sig dock från tidigare konflikter och det handlade inte om

Kashmir denna gång. 1970 hade en självständighetsrörelse börjat få fäste i Östpakistan vilket senare blev Bangladesh. Den pakistanska armén försökte kväva upproret i Östpakistan med våld. Detta skapade tusentals civila offer och miljontals flyktingar som kom till Indien. Indien började träna den östpakistanska motståndsrörelsen och kunde tillslut slå tillbaka Pakistans trupper i öst. Detta kom i sin tur att leda till att Pakistan började anfalla mål i västra delarna av Indien bl.a. Kashmir. Det Indiska flygvapnet slog dock tillbaka och lyckades skapa luftherravälde i konflikten. I öst gick Indiska armén till attack och använde sig av nya snabba taktiker vilket ledde till att de snart kunde inta Dhaka, Östpakistanens huvudstad. Kriget tog slut 17:e december 1971 efter endast tre veckors strider. Östpakistan ombildades till dagens Bangladesh. (globalsecurity.org [3])

Den fjärde större konflikten ägde rum 1999 och brukar tituleras Kargilkriget. Detta inträffade mindre än två år och sex månader innan kashmirkrisen. Denna konflikt berodde återigen på oenighet och fientlighet över Kashmir. Början av konflikten brukar räknas som den 8:e maj 1999 då man först upptäckte att pakistanska- och milistrupper bröt genom LoC in i staden Kargil. Anledningarna till detta krig var att man försökte få upp Kashmirfrågan på den internationella dagordningen då den hade tappat internationellt intresse efter en längre tid av relativt lite våld.

De pakistanska trupperna lyckades överraska sina indiska motparter genom att anfalla över mycket svår terräng och med stort mått av hemlighetsmakeri. Man lyckades inta Kargil och befäste sina positioner. Kargil har ett högt strategiskt värde i regionen och valdes därför som mål. Efter en tids planering och en indisk mobilisering av mer än 200 000 man påbörjade den indiska armén en motoffensiv. Med anledning av den svåra terrängen deltog dock bara 20 000 man i offensiven. Indiens flotta hade även implementerat en blockad av Pakistans största hamn i Karachi. Kriget fördes på en relativt begränsad skala och det fanns stora risker med att utöka krigets omfattning då båda länderna vid denna tidpunkt hade tillgång till kärnvapen. Den 14:e juli 1999 slutade kriget på samma sätt som de tidigare kashmirkonflikterna, status quo ante bellum. (globalsecurity.org [4])

4 Kashmirkrisen

4.1 Attentatet

Förmiddagen den 13 december 2001 rullade en bil förklädd till en typisk indisk statsrådsbil in till parlamentet i New Delhi. I bilen satt fem män beväpnade med pistoler, automatvapen, granater och diverse bomber. De körde genom portar och bommar som leder till de mer centrala delarna av parlamentshuset för att på så sätt komma åt högt uppsatta politiker. Det var flera viktiga personer i byggnaden, bl.a. Indiens vicepresident och utrikesminister. Förövarna krockade in i vicepresidentens konvoj som stod vid de inre delarna av byggnaden. När den förklädda bilen krockade stormade de fem männen som alla hade sydasiatiskt utseende ut ur bilen. Några började aptra bomber och andra påbörjade genast en eldstrid.

Eldstriden pågick under 30 min och förövarna sköt ihjäl åtta säkerhetsvakter och en trädgårdsmästare innan alla fem begick självmord. Turligt nog hade vicepresidentens konvoj blockerat ingången till byggnaden och förövarna lyckades heller inte spränga någon av sina många bomber. Säkerhetsvakterna som hamnade i eldstrid med förövarna lyckades också hålla dem undan från de mer känsliga kontoren och salarna inne i byggnaden där många av Indiens folkvalda befann sig. Senare utredningar av händelsen kom fram till slutsatsen att om inte säkerhetsvakterna befunnit sig i närheten hade troligen alla i hela parlamentsbyggnaden blivit dödade inklusive stora delar av den centrala statsledningen.

Man kom senare fram till att förövarna kom från terroristorganisationerna Lashkar-e-Taiba (LeT) och Jaish-e-Muhammad (JeM) som båda har kopplingar till Kashmir och pakistanska ISI. Det bestämdes att man ville skicka en stark signal till militärjuntan som styrt Pakistan sedan 2001. Indiens premiärminister Atal Behari Vajpayee beordrade militären att mobilisera för krig. (Coll 2006)

4.2 Eskalering

Efter attacken på parlamentet sade Indiens inrikesminister att attackens mål var att utplåna Indiens politiska ledning och att det räknades som en krigshandling mot landet. Indien påbörjade en massiv mobilisering av sin militär och skickade trupper från alla delar av landet mot gränsen till Pakistan. Stora militära förband stationerades hela vägen från delstaten Gujarat i syd till Kashmir i norr vilket täcker hela gränslängden mellan Indien och Pakistan. Stora truppförflyttningar gjordes till gränsområdena kring LoC i Kashmir. När mobiliseringen var färdig hade 500 000–700 000 man mobiliserats i Indien och 300 000–400 000 man i Pakistan. Det officiella målet med operationen som kallades Operation Parakram var att stävja den pakistanska statens stöd till milisgrupper och terrorister i

Kashmir. Man ville också se till att Pakistan gjorde mer för att bekämpa gränsintrång av dessa grupper.

Indien kallade tillbaka sin ambassadör i Pakistan för första gången på 30 år. All buss- och tågtrafik stängdes också av för att sätta press på Pakistan. Den 25:e december 2001 drog Pakistans militär in alla permissioner och beordrade samtliga soldater att inställa sig.

Den 27:e december gjorde Indiens försvarsminister George Fernandes ett uttalande där han lade vikt vid hur allvarlig situationen var och att trupprörelserna runt fronten skulle vara färdiga inom två till tre dagar. Indiens försvarsdepartement gjorde den 1:a januari 2002 ett uttalande där man nekade till pakistanska uttalanden om att man fortsatte skicka trupper till gränsen, man menade att mobiliseringen i stort sett var färdig.

Pakistans mobilisering var också färdig tidigt i januari 2002 men man fortsatte flytta fram ställningarna inom Kashmir och runt LoC. Totalt hade Pakistan en närvaro på runt 150 000 man inom Kashmir-Jammu området. Detta gjorde att indiska analytiker blev oroliga för vilket syfte dessa trupper hade. (globalsecurity.org[5])

I mitten av januari arresterades över 200 militanta av pakistansk polis, detta höjde den totala siffran till runt 1100. Denna typ av omhändertaganden var ett sätt att visa Indien att man ville hjälpa till med problemet genom att förbjuda fem olika terrorgrupper inklusive Lashkar-e-Taiba och Jaish-e-Muhammad. (globalsecurity.org[5])

Läget var relativt stabilt under följande månader. Det var en del gränssammandrabbningar men detta har aldrig varit något ovanligt. Tidigt i april 2002 började det bli uppenbart att den indiska mobiliseringen skulle komma att fortgå åtminstone till hösten. Det fanns planer på att börja dra tillbaka vissa förband under sommaren beroende på hur trenden såg ut vad gäller milisgrupper som försöker attackera över gränsen i Kashmir.

Pakistans president Musharraf uttalade sig den 26:e april om att ett tillbakadragande av pakistanska trupper var otänkbart om inte Indien gjorde samma sak. (globalsecurity.org[5])

Den 14:e maj skedde ytterligare en terrorattack mot Indien och spänningarna ökade igen efter en tids nedtoning. Det var tre militanta som attackerade ett boendeläger som huserade familjer till de indier som var stationerade i Kashmir. De tre männen öppnade eld på en buss och gick sedan till attack mot familjerna inom området. De gick systematiskt till attack mot kvinnor och barn. De lyckades skjuta ihjäl 8 kvinnor och 11 barn innan de sköts ner av soldater under den följande eldstriden. Runt 25 skadades varav majoriteten var kvinnor och barn. (globalsecurity.org[5])

Den 19:e maj centraliserades befälhavandet av alla indiska paramilitära styrkor såsom gränsvakter och reservpolisstyrkor. Dessa stationerades främst vid den internationella gränsen mellan Indien och Pakistan vilken skiljer sig från Line of Control vilken är en FN gräns inom Kashmir. Indiska kustbevakningen placerades under befäl av den indiska flottan. Indiska handelskepp blev placerade i förhöjd beredskap. Genom att ta befälet över kustbevakningen ville indiska flottan försäkra sig om att man kunde skydda viktiga industrikomplex som finns på den indiska västkusten. (globalsecurity.org[5])

Den 21:a maj flyttades indiska trupper i Gujarat närmare gränsen mot Pakistan där artilleribeskjutning mellan länderna hade pågått sporadiskt under fem dygn.

Den indiska flottan förflyttade 26:e maj fler fartyg till kusten utanför Pakistan och västra Indien. Man ville ha total kontroll över havet och kusten om stridigheter skulle bryta ut.

Indien flyttade senare under maj fram stridsklara soldater inklusive pansartrupper till offensiva positioner i Jammu och Kashmir. Detta gjorde att en majoritet av attacktrupperna i området var i offensiv position. Som svar på detta ställde Pakistan sina trupper i försvarsposition och stridsklara på deras sida LoC och kontrade alla förflyttningar som Indien genomförde. Pakistan förstärkte även ett flertal positioner vid sin gräns, både i Kashmir och längre söderut vid punkter som ansågs sårbara. (globalsecurity.org[5])

Den 5:e juni avvisade Pakistan ett erbjudande från Indien som skulle innebära gemensamma gränskontroller i det omstridda Kashmir. Detta fick länder som Storbritannien och USA att ändra sina reserekommendationer och höja hotbilden genom att starkt rekommendera medborgare att lämna både Pakistan och Indien. Indiens försvarsminister George Fernandes uttalade sig den 5:e juni om att ett tillbakadragande från Indisk sida inte var på tal inom den närmsta framtiden. Situationen såg väldigt mörk ut men Pakistan genomförde sedan steg som lättade på trycket. (globalsecurity.org[5])

4.3 De-eskalering

Efter den 5:e juni 2002 började Pakistan visa sig mer välvilliga än innan. pakistanska staten gick med på att omedelbart hindra infiltration utmed LoC och att så småningom börja bekämpa och förstöra träningslägren för militanta som finns i det Pakistanskstyrda Kashmir.

Dessa signaler gjorde att Indien drog tillbaka sitt förbud mot överflygningar av pakistanska civilflygplan. Man började också dra tillbaka sina krigsfartyg från den pakistanska kusten och utsåg en ny ambassadör till Pakistan. (globalsecurity.org[5])

Indikationer på att även trupper skulle börja dras tillbaka kom den 15:e juni efter flera positiva resultat av Pakistans åtaganden. Indien skulle börja dra tillbaka trupper från den internationella gränsen men en stor mängd soldater skulle fortsätta vara stationerade kring LoC i Kashmir.

Det såg ut som att Pakistan höll sitt ord och att man började stänga ner träningsläger i Kashmir, indisk signalspaning gjorde också gällande att order om detta hade gått ut till trupper i området. (globalsecurity.org[5])

Mot slutet av juni hade stämningen börjat avspännas efter många månader av mobilisering. Det pågick intensiva diplomatiska förhandlingar och man förhandlade om vilka steg som skulle tas för att ytterligare dämpa läget. Mobilisering var fortsatt i effekt i Kashmir, även på andra håll var det ökad spänning kring gränsen. Sent i augusti 2002 hävdade indiska ämbetsmän att aktiviteten och gränsöverskridningarna av pakistanskbackade terrorister hade minskat men inte försvunnit. Man sade också att inga förhandlingar gällande Kashmirs framtid kommer påbörjas förrän dessa aktiviteter slutat helt.

Det framgick också att inget tillbakadragande kommer ske i Kashmir och runt LoC förrän den 14:e oktober då det var ett val förestående. (globalsecurity.org[5])

Den 16:e oktober sade den indiska regeringen att man skulle påbörja en demobilisering av de 500 000–700 000 trupperna som befann sig på gränsen. Det skulle dock inte påverka de som var stationerade utmed LoC. Spänningar i området fortsatte att växla men i maj 2003 började riktiga samtal mellan länderna och man återställde sina diplomatiska kontakter. Det fanns stora påtryckningar om vapenvila från det internationella samfundet, speciellt från Storbritannien, USA och Ryssland.

Den 25:e november 2003 hade en vapenvila slutits mellan länderna. Detta var första gången en militär överenskommelse slutits mellan länderna sedan Kargilkriget brutit ut fem år tidigare. (globalsecurity.org[5])

5 Teori och analys

I denna del kommer jag att använda mig av mina valda teorier för att analysera kashmirkrisen 2001-02 utifrån olika faktorer och uttalanden. Jag kommer använda mig av två olika teorier inom området uppfattning och missuppfattning i internationell politik och specifikt inom beslutsfattande.

För att göra detta på bästa sätt kommer jag att varva teoretiska beskrivningar med applicering och analys av den faktiska situationen. Detta gör jag då det blir lättare att följa teorins användning och det blir en mer tydlig anknytning mellan teori och analys.

Teorierna som kommer användas är evoked set och teori för lärandeprocesser. Dessa teorier kan i olika avseende stå i kontrast med varandra då de ämnar förklara beteenden ur två olika tidsperspektiv. Evoked set förklarar beslutsfattande ur ett kort tidsperspektiv. Det menas att händelser som sker många gånger under en begränsad tidsperiod får stor inverkan på hur beslutsfattare agerar när en liknande händelse inträffar. När en liknande händelse inträffar drar man snabba slutsatser utifrån tidigare erfarenheter vilket har skapat vissa förväntade scenarion.

Den andra teorin som behandlar lärandeprocesser för både beslutsfattare och organisationer tar avstamp i ett mycket längre tidsperspektiv. Dessa lärandeprocesser är något som byggs fram och byggs på under många år. Man lär sig på ett sätt som gör att man baserar sitt agerande på historiska händelser. I fallet med Indien och Pakistan finns många tidigare krig och konflikter som kan ligga till grund för ett agerande under en liknande situation.

Genom att använda dessa teorier vill jag försöka förstå kashmirkrisen bättre och samtidigt se vilken teori som är mest sannolik för att förklara fallet, det behöver inte nödvändigtvis vara det ena eller det andra. Det kan finnas förklaringskraft i båda teorierna där de kan öka förståelsen i olika skeden av krisen.

5.1 Val av teori

Det finns en andra teorier som kan vara intressanta för att förklara situationens uppkomst och händelseförlopp. En av de mer kända och generella är rational actor model. Modellen utgår från att aktörer är rationella i sitt beslutsfattande och att det är möjligt för dem att planera och lägga fram alla alternativ för att sedan rangordna dessa för att få bästa möjliga utslag. (Mintz; DeRouen Jr. 2010: 57-59) Detta kan vara ett sätt att analysera de inledande skeendena för att försöka förklara både Indiens och Pakistans agerande under upptakten till krisen.

Det finns dock problem med teorin i detta fall eftersom det finns en så stor mängd faktorer som bidrog till att krisen startade. Många av faktorerna grundar sig i religiösa åskådningar vilket kan bidra till irrationellt beteende.

Ett annat sätt att analysera situationen är utifrån teori om coercive diplomacy. Coercive diplomacy handlar om att använda en mittenväg mellan ren diplomati och krig, man hotar med våldsanvändning om inte ens mål möts av motparten. Genom att använda detta för att analysera situationen är det möjligt att hitta avvikelser från det generella handlings sättet som teorin bygger på. (Ganguly; Kraig 2005: 292-295) Det finns dock problem även i detta fall då situationen är så komplicerad att det blir svårt att avgöra vilka som skall skrämmas och vilka aktörer det är som är tänkta att reagera på hotfullheten som förelåg. Det är också svårt att få en ordentlig uppfattning om vilken makt olika aktörer har över varandra.

En teori som skulle vara intressant att applicera på fallet är nuclear deterrence. Det hade varit intressant att analysera händelseförloppet och beslutsfattandet utifrån deterrence teori då både Indien och Pakistan vid tidpunkten för krisen hade tillgång till kärnvapen. Under de tidigare större konflikterna fanns inte den extra dimensionen som skapas i en konflikt med kärnvapen. Det är också intressant då det finns en stark religiös prägel på konflikten vilket inte var fallet under kalla kriget då teorin utvecklades.

Det finns flera teorier som skulle kunna vara intressanta att använda på fallet i fråga. De jag har valt att använda består av en teori för att förklara inledningen av konflikten och en teori för att försöka förklara varför beslutsfattarna agerade på det sätt de gjorde.

Evoked set teorin är en intressant teori för att förklara upptakten och inledningen på krisen. Den passar in på den förlängda konflikten och hjälper till att förklara handlandet genom att utgå från det rådande läget vid tiden för konflikten. Att de styrande i båda länderna var konservativa på sitt sätt och var fientliga mot varandra gjorde att en situation uppstod där en stor del av retoriken handlade om att beskylla motståndaren och att visa sig stark inför den egna befolkningen. När man tittar närmare på teorin kring evoked set kan man se vad som skapar de uppfattningar som beskrivs. Den statssponsrade terrorismen som Indien utsätts för var ett tydligt problem under tiden före och under kashmirkrisen och kan då vara en intressant utgångspunkt till den vidare analysen.

Genom att använda teori om lärandeprocesser för beslutsfattare och organisationer kan man försöka hitta bevis för handlande som utgår från tidigare upplevelser. Teorierna blir tydligt välanpassade på fallet i fråga då det har utkämpats en så stor mängd konflikter mellan Indien och Pakistan vilket gör att det finns mycket historia att ta lärdom av. Det är få länder som haft stora konflikter lika många gånger under relativt kort tid som Pakistan och Indien vilket gör att en analys av agerandet utifrån lärande av historia blir lämplig.

5.2 Evoked set

5.2.1 Teoretiska hållpunkter

Teorin om evoked set handlar om hur man ser saker i ljus av vad som ligger närmast i sinnet vid tidpunkten för händelsen. Det handlar till stor del om vad som förväntas vid varje given tidpunkt och vad som ligger till grund för förväntningarna. För att förstå varför en aktör agerar som den gör måste man förstå vad som är de mest förestående problemen för tillfället och hur dessa tolkas. (Jervis 1976: 203)

Denna typ av uppfattningar kan ställa till problem för en aktör då det som framstår som uppenbart för en part kan framstå som helt perifert och ointressant för en annan part. Det kan röra sig om kommunikation inom ramarna för internationella relationer där sändaren har ett helt annat evoked set än mottagaren har vilket kan leda till stora missförstånd.

Detta gäller inte minst när det kommer till pressade situationer där en part agerar och motparten tar detta på ett helt annat sätt än det var tänkt från början för att det fanns olika uppfattningar om vad som var det tänkbara och troliga syftet för stunden. Det kan också uppstå situationer när en part inte alls avser att skicka en signal men att en orelaterad händelse får en specifik innebörd då den aktör som uppfattar händelsen gör det på ett felaktigt sätt och på grunder som är vitt skilda förhållandena hos motparten.

Många skeenden som kan uppstå till följd av olika evoked sets uppkommer både när kommunikation mellan parter förekommer och när kommunikation uteblir. Det som skiljer kommunikation och icke-kommunikation kan vara reaktionerna som förekommer. Detta då det inte finns någon möjlighet att kontrollera det verkliga syftet eller innebörden av en händelse eller ett agerande när kommunikation uteblir. (Jervis 1976: 204-205)

En aspekt som kan få stora konsekvenser vad gäller evoked set är när information sprids på ett ojämnt sätt inom en regering eller en stats ledning. Detta kan bl.a. ske när viss information är hemligstämplad och endast en del av tjänstemännen och beslutsfattarna får ta del av den. Detta kan skapa skillnader i uppfattning inom en stats egen byråkrati där vissa delar är väl medvetna om vad som pågår och varför man agerar som man gör medan det kan verka helt irrationellt för en mindre informerad del.

Detta får också en viktig effekt när det gäller att förstå en motparts reaktion till ett skeende, om informationsflödet är snedvridet kan det vara svårt för en viss del inom en organisation att förstå och förutse reaktionen från motpolen. (Jervis 1976: 209-211)

Evoked set är alltså en teori som beskriver varför beslutsfattare agerar som de gör i olika situationer beroende på förförståelse. Denna förförståelse baserar sig på

det som ligger närmst i sinnet och man tar in information baserat på vad som passar in i den bild och de förväntningar som infinner sig för tillfället. Det räcker alltså inte med att en händelse känns igen från tidigare erfarenheter utan händelsen skall också vara förväntad och det skall dras slutsatser om varför den skett.

Det jag kommer leta efter i analysen är tecken på att det finns ett evoked set hos beslutsfattarna. För att göra detta kommer jag leta efter uttalanden som leder misstankarna till en känd och ofta förekommande aktör. Materialet analyseras utifrån en tanke om att det finns vissa akuta förförståelser hos beslutsfattarna som baserar sig på händelser som skett under en nära samtid och vid upprepade tillfällen. Evoked set tar sig uttryck där det som för beslutsfattare anser är bekymmersamt kommer leda till att vissa slutsatser dras utan vidare analys tas inom den beslutande kretsen. Genom att leta efter uttalanden och ageranden som styrker detta försöker jag påvisa förekomsten av evoked set. Det handlar i första hand om händelser före krisen och ageranden och uttalanden nära inpå attentatet. Indikationer som kan visa på förekomsten av evoked set är agerande som framstår som för kraftfullt om det var svar på en enskild händelse. Slutsatser som dras i ett tidigt skede där man skulle förvänta sig återhållsamhet för en enskild händelse är också indikationer på förekomsten av evoked set. (Jervis 1976: 211-216)

5.2.2 Analys

Om man vill applicera teorin om evoked set på kashmirkrisen 2001-02 är det mest intressanta att titta på inledningen av konflikten då det är dessa reaktioner som kanske baserar sig mest på evoked sets då terrorattentatet mot parlamentsbyggnaden hade föranletts av ett stort antal attacker mot Indien. Dessa attacker skedde till största delen i Kashmir och det fanns en stark känsla i Indien att alla dessa attacker stöddes av Pakistan och att det därför var deras fel i förlängingen. Efter att Musharraf tagit makten 1999 lovade han att han skulle fortsätta stödja rebellgrupper i Kashmir och att det skulle ges både politiskt och moraliskt stöd till infiltrationen i Kashmir. Antalet attacker ökade också efter Musharraf s maktövertagande vilket ytterligare skadade relationen mellan Indien och Pakistan. (Ganguly 2001: 322-326)

Det fanns en stor frustration inom det indiska ledarskapet mot att attacker fortsatte stödjas av den pakistanska regimen. Det gavs uttalanden om att det inte skulle förekomma några samtal med Pakistan förrän detta stöd upphörde och relationen fluktuerade mellan att vara dålig och iskall. (Ganguly 2001: 325-326)

När sedan attacken mot parlamentet skedde i New Delhi fick det vara nog enligt makthavarna i Indien. Det krävdes ett mycket kraftigt svar då frågan om den statsponsrade terrorn låg så långt fram i allas sinne.

Detta är ett exempel på när evoked set bidrar till att skapa en oväntat stark reaktion. Det fanns redan från första dagen en uttryckt känsla av att man ville agera kraftigt på denna attack och att man skulle hitta de som var ansvariga.

Omedelbart efter attacken gjordes uttalanden från det indiska ledarskapet om vad som skulle hända och hur man skulle ta itu med problemet på ett kraftfullt sätt. Premiärminister Atal Behari Vajpayee sade "The attack was not on Parliament, but on the entire nation. We will see that the terrorists are unsuccessful in their attempts. We are fighting terrorism for the last two decades and the entire country is together in this crisis." (Rediff News 2001-12-13)

Redan dagen efter attacken på parlamentet gjordes uttalanden gällande vilka som var skyldiga och vad Indien ville se för åtgärder. Detta tyder på att man var mycket inställd på vem som hade utfört attacken och vem som låg bakom gruppen eller grupperna. Indien uppgav att de hade bevis som gjorde gällande att det var terrorgrupperna Lashkar-e-Taiba och Jaish-e-Muhammad som låg bakom attackerna. Det skulle röra sig om stark teknisk bevisning men det gick vid tillfället inte att specificera vad denna bevisning var.

Det ställdes genast också krav på att de pakistanska myndigheterna skulle sätta stopp för gruppernas aktiviteter, gripa deras ledarskap och frysa deras ekonomiska tillgångar. Det fanns också starka undertoner av beskyllande av Pakistan när Indiens utrikesminister Jaswant Singh gjorde dessa uttalanden. En av de nämnda terrorgrupperna LeT nekade direkt till anklagelserna och menade att de inte var inblandade. Detta uttalande togs inte på allvar från Indiens sida. (Rediff News 2001-12-14a)

I ett så tidigt skede som detta är det svårt att veta om det fanns bevisning eller om det bara var baserat på magkänsla och erfarenheter. Oavsett så ger såhär starka uttalanden luft till argumenten att det dels fanns en mycket stor trötthet på dessa händelser och dels att man ville anspela på folkets ilska genom att snabbt skapa en syndabock. Evoked set teorin kan hjälpa till att förklara det agerande som görs av beslutsfattarna genom att sätta fingret på hur olika händelser tenderar att uppfattas olika beroende på tidigare omständigheter. Evoked set specificerar också att det inte räcker med att en händelse känns igen utan att den skall förväntas och att dessa förväntningar sedan ligger till grund för beslutsfattandet.

När dessa uttalanden gjordes av de indiska ledarna dementerades de snabbt av den pakistanska regimen. Då LeT nekade till anklagelserna menade den pakistanska regimen att Indien sökte anledningar att beskylla Pakistan för att sponsra terrorism.

Det som är intressant här är att den pakistanska regimen verkar inse vad som har hänt och vilken typ av evoked set som infinner sig hos de indiska makthavarna. Vad som då syns är att Pakistan visar vad de har för evoked set i och med att de ger en stark varning till Indien om att de kommer få betala ett högt pris om snedsteg begås. Detta tyder på att Pakistan förväntar sig en stark reaktion från Indiens sida och de vill redan i ett tidigt skede skydda sig genom att dels varna och dels agera felaktig syndabock. (Rediff News 2001-12-14b)

Den 15:e december gjordes ytterligare ett uttalande från premiärminister Vajpayee som lød "Those regimes that seek to promote their untenable goals by sponsoring terror are doomed in the face of the collective will of the international community." (Rediff News 2001-12-15)

Detta var en klar signal till Pakistan om att denna typ av attacker inte kommer tolereras. Här har det på två dagar gått så långt att Indien inte kan backa i frågan om statssponsrad terrorism. Pakistan måste gå med på de krav som Indien skickat annars blir de tvungna att sätta militär press på Pakistan för att få sin vilja igenom. Vilket var precis det som skedde ett par dagar senare när Pakistan vägrade genomföra kraven.

Man kan alltså genom att använda teorin om evoked set för att förklara den mycket starka och snabba reaktionen som Indien hade i förhållande till en terrorattack. Det tog mindre än ett dygn innan fördömanden kom och man började rikta ögonen mot grannlandet Pakistan. Det spelade ingen roll att de anklagade förnekade all inblandning och att Pakistan varnade för felaktiga slutsatser.

Den bilden som fanns i det indiska medvetandet var att alla attacker mot Indien var orkestrerade av Pakistan på ett eller annat sätt. Denna uppfattning fanns hos både ledare och gemene man. Av dessa anledningar ville beslutsfattare visa sig starka mot både Pakistan och den inhemska befolkningen men även mot omvärlden i stort.

5.3 Lärandeprocesser

5.3.1 Teoretiska hållpunkter

För att analysera de faktiska händelserna och agerandet under kashmirkrisen kan man använda sig av teorier för hur beslutsfattare lär sig från tidigare händelser. Det finns olika typer av inläring som alla påverkar agerande på ett eller annat sätt. Det finns dels personliga inlärningsprocesser som ger en viss typ av beteende, det finns också organisatoriskt lärande där stora grupper påverkas gemensamt vilket ger utfall i hur hela organisationer därefter agerar och fungerar.

Lärandeprocesser baserar sig på många olika faktorer och alla kommer ta med sig olika erfarenheter från en händelse. Det som är gemensamt för de flesta är att man kommer försöka använda tidigare erfarenheter för att förklara och guida en genom nya händelser. Detta gäller för både beslutsfattare i sig och för organisationer. Beslutsfattare lär sig i många avseenden på ett sätt som hjälper till att skapa breda generella lärdomar från historien. Detta kan sedan begränsa nytt produktivt tänkande och gör att lärdomarna ligger och blockerar nytänkande. (Jervis 1976: 227-228)

När beslutsfattare ställs in för en ny situation försöker man få den att passa in i tidigare erfarenheter för att man skall kunna använda sin kunskap och göra val utifrån historiska upplevelser. Detta gör man genom att skapa analogier eller liknelser för att hitta rätt beslut. Man försöker likna de nya upplevelserna med något man har varit med om tidigare genom att hitta gemensamma nämnare. Att använda sig av analogier och andra typer av inlärda processer kan skapa goda kognitiva genvägar och en mall man kan följa för att ta beslut. Det kan dock leda till att felaktiga beslut tas vilket kan få stora negativa konsekvenser. (Mintz; DeRouen Jr. 2010: 203-204)

Ett problem som föreligger vad gäller lärandeprocesser och användande av historik och analogier är att det ofta är svårt för den eller de som tar besluten att avgöra vad som var bra eller vad som var dåligt. Detta kommer av att tillfällena då det är rimligt att använda en specifik händelse som analogi eller ett händelseförlopp som mall för agerande är relativt sällan förekommande. Detta betyder att man inte kan avgöra vad som var korrekta beslut och vad som skulle gjorts annorlunda, speciellt om man inte har insikt i vad man baserar sina beslut på. (Jervis 1976: 236)

Organisatoriskt lärande sker i många avseenden på samma sätt som för individer. Skillnaderna ligger i att historiska händelser där organisationen varit inblandad kommer skapa nya förhållningssätt och rutiner vilket påverkar det kollektiva medvetandet. För en militär organisation gäller det att kunna implementera nya rutiner och övningar för att hålla sig uppdaterad på nya former en konflikt kan ta. Nederlag är ett exempel på där militära organisationer lär sig. Det kan dock få formen av att för stor vikt läggs vid det senaste nederlaget eller den senaste triumfen för att man skall kunna anpassa sig till nya förhållanden på ett effektivt sätt. (Jervis 1976: 238-239)

Något som är speciellt för t.ex. militära organisationer är att många av de manövrar som görs är standardiserade och det kommer skötas på ett sätt som inte ger mycket utrymme för eftertanke. Detta kan leda till att order som ges utförs utan större kontroll av vad det faktiska syftet med ordern var. (Mintz; DeRouen Jr. 2010: 73-74)

En viktig del i lärande både för organisationer och för beslutsfattare är lärdomar tagna från den senaste konflikten eller det senaste kriget. Få händelser är så dramatiska och omvälvande som ett krig eller en väpnad konflikt vilket gör att det penetrerar medvetandet på ett markant sätt. Krig är mångfacetterade och det finns många faktorer från vilka man tar lärdom.

Diplomatiska förbindelser och överenskommelser kommer att baseras på de allianser man haft tidigare eller så kommer de göras om i grunden för att de fick dåliga konsekvenser i förra konflikten. De orsaker som anses ligga till grund för en tidigare konflikt kommer framstå som en trolig anledning till en ny. Taktiken

som användes i ett tidigare krig kommer att ligga till grund för hur man har tänkt utkämpa nästa krig. (Jervis 1976: 266)

Jag kommer i analysen att leta efter tecken på lärdomar från tidigare konflikter. Detta kan uttrycka sig i form av att militära strategier liknar de från tidigare krig och konflikter. Det finns som visats tidigare en rad större och mindre konflikter som lärdomar kan ha tagits från. Det finns också indikationer som baserar sig på tidigare erfarenheter inom den diplomatiska sfären och relationer till andra stater. För att hitta dessa indikatorer kommer jag främst titta på hur planer skapades och vilka händelser dessa kan tänkas vara baserade på. (Jervis 1976: 266-270)

5.3.2 Analys

Det första som märks när man tittar på kashmirkrisen är att den än en gång handlar om just Kashmir. Denna konflikt har pågått mycket länge och fortsätter att vara en explosiv situation. Det har som nämnts tidigare utkämpats tre krig som har direkta kopplingar till situationen i Kashmir och dess påverkan på relationen mellan Pakistan och Indien. Jag kommer i denna del försöka hitta tendenser och skeenden som påverkat beslutsfattandet och se om det går att hitta bevis på att man använt tidigare konflikter som mall för agerandet under krisen.

En sak som kan framstå som uppenbar när man läser material om konflikten är att det inte finns någon tillit mellan länderna överhuvudtaget. Det är mer regel än undantag att det en part säger till den andra är en lögn eller att man inte bidrar med hela sanningen. Detta har varit fallet i alla tidigare konflikter och mindre än två år innan krisen uppstod hade Pakistan ljugit om deras inblandning i Kargilkriget 1999.

Det påstods att Pakistans militär inte haft något att göra med ockupationen av staden Kargil i den indiska delen av Kashmir. Pakistan menade hela tiden att detta var aktioner enbart utförda av rebeller och infiltratörer utan medverkan från den pakistanska staten. Detta visade sig senare att delar av ockupationsstyrkorna var pakistansk paramilitär och att attacken var planerad av pakistanska generaler. (Pubby 2009-06-12)

När man tar detta i beaktning är det inte konstigt att Indien inte lägger mycket vikt vid de förnekanden som Pakistan ofta gör efter ett terrorattentat. Det var likadant vid attacken på parlamentet den 13:e december 2001. Det kom både fördömanden och förnekanden från Pakistans sida angående dess inblandning och stöd till de anklagade grupperna. Detta var inget som spelade roll för Indiens agerande utan man tog för givet att den pakistanska staten var inblandad på ett eller annat sätt som de hade varit så många gånger förr.

Man gjorde inom den indiska regeringen genast antaganden om vem som var skyldig, man tänkte inte låta sig luras som 1999 utan ville visa upp sin makt och sätta press på den pakistanska staten så att den upphörde att ge stöd till militanta grupper. (Coll 2006)

Genom att titta på tidigare konflikter och allianser i dessa kan man hitta lärdomar som har påverkat strategin bakom kashmirkrisen. En aspekt av detta är det mycket goda förhållandet mellan Pakistan och Kina. Dessa två länder har haft goda relationer sedan båda länderna kom till i slutet på 1940-talet. Kina har i många lägen hjälpt Pakistan att stå emot påtryckningar från Indien. Kina och Pakistan har också stora gemensamma projekt inom många sektorer och ekonomiskt och materiellt stöd har skickats från Kina till Pakistan. (The Economist 2011-05-12)

Genom att stöd kommit från Kina till Pakistan i tidigare konflikter skapades en strategi från Indien sida där man aktivt ville hindra detta om Kashmirkrisen eskalerade till en storskalig konflikt. Indiens flygvapen hade fått order om att bomba sönder alla vägar som kopplade samman Kina med Kashmir om krig bröt ut. (Globalsecurity.org [5])

Man kan tydligt se att både Pakistans och Indiens agerande under kashmirkrisen har påverkats av händelser under de tidigare krigen. Detta kan man se på många av de truppförflyttningar som gjordes och var trupper stationerades. Tidigt i januari 2002 började Pakistan placera ut trupper på gränsen mot de södra delarna av Kashmir. 150 000 man beräknades finnas stationerade utmed LoC under denna period. Detta berodde på att den indiska militären anses vara svag i detta område och att detta därför kan vara en bra plats att för en första offensiv. (Globalsecurity.org [5])

Samtidigt som denna ansamling av trupper började märkas från Indiskt håll gavs analysen att det var högst troligt att en offensiv skulle komma någonstans utmed de södra delarna av LoC. Det som förstärkte misstankarna hos de indiska analytikerna och maktavarna var att precis denna taktik hade använts både i kriget 1965 och 1971. Pakistan hade i båda dessa konflikter gått till angrepp och tagit områden i de södra delarna av Kashmir. I det senaste kriget 1999 hade dock Pakistan gått till attack mot de norra delarna av Kashmir, detta hade dock varit en dålig taktik och de pakistanska trupperna hade blivit tillbakatryckta från området. (Globalsecurity.org [5])

Ett viktigt exempel som visar på att man inte alltid lär av historien, eller åtminstone att man tittar på delar av händelser men väljer att inte analysera alla alternativ är det indiska svaret på terrorattacken och den efterföljande krisen. Syftet med Operation Parakram som den indiska mobiliseringen hette var att utöva s.k. coercive diplomacy. Detta innebär att man med militära medel hotar en motpart för att få sin vilja igenom. Denna taktik misslyckas mer ofta än den fungerar och om den skall fungera måste det vara väldigt olika maktbalans mellan de inblandade parterna. (Ganguly; Kraig 2005: 294)

I tidigare konflikter mellan Indien och Pakistan har Indien alltid lyckats slå tillbaka Pakistans offensiver och har aldrig egentligen förlorat någon konflikt. I detta fall var det istället Indien som var aggressor och ville framtvinga eftergifter från Pakistan. De fick en del eftergifter men i det stora hela var det en pyrrhusseger för Indien som genomförde en mycket kostsam operation. Det återstår att se om de lärt sig av detta eller om denna typ av coercive diplomacy kommer fortsätta. (Ganguly; Kraig 2005: 320-322)

Som man kan se finns det flera olika aspekter av kashmirkrisen som passar på teorierna om lärandeprocesser. Man kan se hur tidigare upplevelser har bidragit både till utbrottet av krisen och till agerandet under den. Det finns många olika orsaker till detta agerande men då det har varit en så stor mängd tidigare konflikter är det rimligt att tänka sig att detta har färgat agerandet hos båda sidor. Även tidigare relationer mellan tredjepartsländer spelar roll för handlandet under en kris som mycket enkelt hade kunnat bryta ut i fullskaligt krig.

6 Sammanfattning och slutsats

6.1 Sammanfattning

I inledningen till denna uppsats ställdes frågeställningen:

Kan beslutsfattandet under den s.k. Kashmirkrisen förstås genom evoked set teori och/eller teori för lärandeprocesser ur ett historiskt perspektiv?

Syftet var att genom analys av kashmirkrisen försöka hitta faktorer som bidragit till det agerande som skedde under krisen. Fokus har legat på beslutsfattarens och organisationers uppfattning om hur verkligheten är beskaffad och hur man bör handskas med den. För att besvara frågan har jag analyserat kashmirkrisen utifrån två teorier som behandlar skeden under krisens gång.

Genom att använda dessa teorier har jag försökt skapa förklaringar till varför beslutsfattarna agerade som de gjorde och på vilket sätt detta tog sig uttryck i bl.a. media.

För att kunna skapa en god uppfattning om relationen mellan Indien och Pakistan har jag gått igenom deras gemensamma historia och de konflikter de varit inblandade i. Genom att titta på tidigare konflikter har jag kunnat göra den historiska analysen och kunnat skapa en uppfattning om kashmirkonfliktens långdragenhet och rivalitet.

I analysen kunde jag använda mig av mina teorier för att på så sätt ge en bild av hur läget såg ut under krisen och vad som kan ha bidragit till att krisen och mobiliseringen blev av. Genom att använda teorier för att försöka förklara agerandet under krisen har jag funnit att teorierna har en viss förklaringskraft och har bidragit till en problematisering av uppsatsobjektet.

6.2 Slutsats

Genom att göra denna analys har jag kunnat skapa förklaringsfaktorer till den kris som ägde rum mellan Indien och Pakistan 2001-02. Genom att använda mig av evoked set teorin har jag kunnat visa på hur denna teori kan ligga till grund för ett agerande som kan bli förhastat om det inte baseras på goda grunder. Det har varit svårt att avgöra hur mycket bevis som fanns tillgängligt för Indien under de närmsta timmarna och det närmsta dygnet efter attacken mot Indiens parlament. Detta gör att det inte är självklart hur man skall bedöma de tidigaste uttalandena som gjordes av det indiska ledarskapet. Det som kan antas är dock att det inte fanns några säkra bevis på att den pakistanska staten hade beordrat eller vetat om att attacken skulle ske. Denna slutsats drogs dock av den indiska staten.

Genom att det var så vanligt att pakistanskstöttade rebeller utförde terroråd i Indien var det något som låg långt fram i medvetandet hos beslutsfattarna och det indiska folket. Detta är vad evoked set syftar på och jag har genom min analys visat att vissa slutsatser genast drogs och att det blev en väldigt kraftig reaktion från Indiens sida. Denna starka reaktion kan förklaras genom att ledare i Indien hade tröttnat på att bli attackerade och att folkopinionen ville se en styrkedemonstration.

Den andra teorin som använts tar grund i lärandeprocesser och hur beslutsfattare och organisationer lär sig av historien och särskilt dramatiska händelser som krig. Genom att analysera tidigare allianser och ageranden under tidigare konflikter kan man se tecken på att denna information användes även under kashmirkrisen. Det går att titta på truppförflyttningar, strategiska positioner och strategier för att se indikationer på detta. Teorin om tidigare krig och hur man lär sig av dessa passar in på kashmirkrisen då det har varit en ovanligt hög mängd krig och en väldigt lång konflikt. Detta har präglat relationen som finns mellan länderna och fortsätter att göra det idag.

Teorierna som jag använt i min analys kan stå i kontrast till varandra genom att deras förklaringskraft utgår från olika tidsperspektiv. Den ena försöker förklara agerande genom att titta på händelser i den nära samtiden medan den andra ämnar förklara agerande genom ett längre historiskt perspektiv. Detta gör att det kan te sig svårt att hitta en händelse där båda kan bidra till förståelse för vad beslutsfattandet kan ha baserats på. I min analys har jag dock ämnat förklara olika skeden i konflikten med teorierna och jag tror att handlandet under kashmirkrisen kan ha utgått från delar av båda teorierna och fler därtill. Man tog snabba och kraftfulla beslut p.g.a. evoked set. Dessa beslut gjorde att man från Indiens sida inte kunde backa och situationen började likna de tidigare konfliktsituationerna vilket gjorde att lärandeprocesser genom lärdomar från tidigare krig låg till grund för den fortsatta utvecklingen.

7 Referenser

- Esaiasson, P., et al. (2007). Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Stockholm, Norstedts Juridik.
- Ganguly, R. (2001). "India, Pakistan and the Kashmir Insurgency: Causes, Dynamics and the Prospects for Resolution." Asian Studies Review 25(3).
- Ganguly, S. ; Kraig, M. R. (2005). "The 2001-2002 Indo-Pakistani Crisis: Exposing the Limits of Coercive Diplomacy." Security Studies 13(2).
- Harshe, R. (2005). "India-Pakistan conflict over Kashmir: Peace through development cooperation." South Asian Survey 12(1).
- Hollis, M. (2002). The philosophy of social science. Cambridge, Cambridge University Press.
- Jervis, R. (1976). Perception and Misperception in International Politics. Princeton, Princeton University Press.
- Kapur, P. S. (2005). "India and Pakistan's Unstable Peace: Why Nuclear South Asia Is Not Like Cold War Europe." International Security 30(2).
- Marsh, D. ; Furlong, P. (2002). *A Skin, not a Sweater: Ontology and Epistemology in Political Science*. Theory and Methods in Political Science. D. Marsh and G. Stoker. New York, Palgrave Macmillan.
- Mintz, A. ; DeRouen, K. Jr. (2010). Understanding Foreign Policy Decision Making. Cambridge, Cambridge University Press.
- Mutahir, A. (1998). "Confidence-Building Measures Between Pakistan And India: An Argument For Change." Contemporary South Asia 7(2).
- Sridharan, E. (2005). "International Relations Theory and the India-Pakistan Conflict." India Review 4(2).
- Teorell, J. ; Svensson, T. (2007). Att fråga och att svara: Samhällsvetenskaplig metod. Malmö, Liber.

Elektroniska

- Coll, S. 2006-02-13 *The Stand-off: How jihadi groups helped provoke the twenty-first century's first nuclear crisis*. The New Yorker
http://www.newyorker.com/archive/2006/02/13/060213fa_fact_coll (Hämtad 2013-05-03)
- Globalsecurity.org [1] *Indo-Pakistani Conflict of 1947-48*
http://www.globalsecurity.org/military/world/war/indo-pak_1947.htm (Hämtad 2013-04-24)
- Globalsecurity.org [2] *Indo-Pakistan War of 1965*
http://www.globalsecurity.org/military/world/war/indo-pak_1965.htm (Hämtad 2013-04-24)
- Globalsecurity.org [3] *Indo-Pakistani War of 1971*
http://www.globalsecurity.org/military/world/war/indo-pak_1971.htm (Hämtad 2013-04-24)
- Globalsecurity.org [4] *1999 Kargil Conflict*
<http://www.globalsecurity.org/military/world/war/kargil-99.htm> (Hämtad 2013-04-24)
- Globalsecurity.org [5] *2002 - Kashmir Crisis*
<http://www.globalsecurity.org/military/world/war/kashmir-2002.htm> (Hämtad 2013-04-25)
- Pubby, M. 2009-06-15 *Pak commander blows the lid on Islamabad's Kargil plot*
The Indian Express
<http://www.indianexpress.com/news/as-spell-binding-as-the-guns-of-navarone/475330/> (Hämtad 2013-05-09)
- Rediff News 2001-12-13 *Battle against terrorism would be fought decisively: PM*
<http://www.rediff.com/news/2001/dec/13par11.htm> (Hämtad 2013-05-08)
- Rediff News 2001-12-14a *Govt blames LeT for Parliament attack, asks Pak to restrain terrorist outfits*
<http://www.rediff.com/news/2001/dec/14par12.htm> (Hämtad 2013-05-08)
- Rediff News 2001-12-14b *Pak warns against any 'misadventure', LeT denies hand in attack on Parliament*
<http://www.rediff.com/news/2001/dec/14par15.htm> (Hämtad 2013-05-08)
- Rediff News 2001-12-15 *PM blasts state sponsors of terrorism*
<http://www.rediff.com/news/2001/dec/15par16.htm> (Hämtad 2013-05-08)
- The Economist 2011-05-12 *Sweet as can be? Even an all-weather friendship has limits*
<http://www.economist.com/node/18682839> (Hämtad 2013-05-09)